

Oversigt over pensionsmodellen i ADAM

Resumé:

Der gives en oversigt over pensionsdata i ADAM og deres sammenhæng med de finansielle konti fra nationalregnskabet. Der gives også en oversigt over modellen for en typisk pensionskasse.

nbb17908

Nøgleord: Pension, finansielle konti

Modelgruppepapirer er interne arbejdsrapporter. De konklusioner, der drages i papirerne, er ikke endelige og kan være ændret inden opstillingen af nye modelversioner. Det henstilles derfor, at der kun citeres fra modelgruppepapirerne efter aftale med Danmarks Statistik.

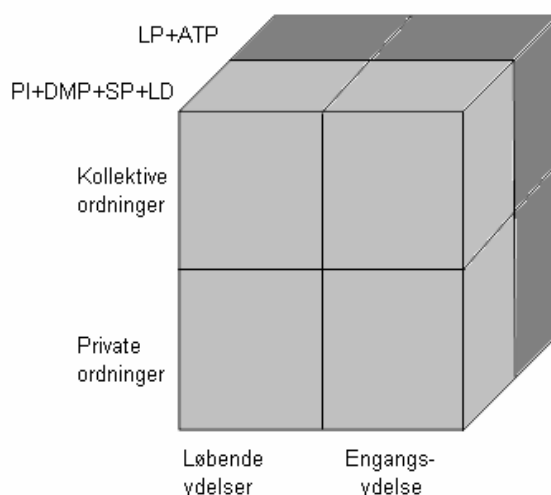
ADAMs opgørelse af pensionsformuen omfatter alle indeståender på særligt skattebegünstigede pensionskonti og er således på linie med Skatteministeriets og Forsikringsoplysningens opgørelser

Den samlede pensionsformue kan klassificeres langs tre dimensioner.

- 1) Pensionsopsparinger kan enten være kollektive eller private. Kollektive ordninger er arbejdsgiver-administrerede og trukket direkte fra lønnen. Private ordninger er frivillige og selv-administrerede. Dog kan både kollektive og private ordninger placeres i de samme kasser.
- 2) Pensionsopsparinger udbetales med løbende ydelser over pensionstidsrummet eller som et engangsbetrag ved pensionering. Dette gælder uanset hvilken kasse opsparingen er placeret i eller om det er en kollektiv eller en privat ordning.
- 3) Pensionsopsparinger forvaltes af to hovedsektorer: Livsforsikrings- og pensionselskaber (LP) og pengeinstitutter (PI). Hertil kommer de særlige lovpligtige fonde ATP (arbejdsmarkedets tillægspension), DMP (den midlertidige pensionsordning), SP (den særlige pensionsordning) og LD (lønmotagernes dyrtidsfond).¹

Da disse dimensioner går på tværs af hinanden er en række kombinationer mulige. Figur 1 nedenfor giver et overblik.

Figur 1: 3 klassificeringsdimensioner

ADAMs pensionsformue omfatter hele kubens i figur 1 og er større end nationalregnskabet; nationalregnskabet medtager som pensionsformuer kun indeståender i Livsforsikrings- og pensionselskaber (LP-sektoren) samt ATP (mørkegråt i figuren). Forskellen er altså, at pensionsindeståender i

¹ Alle de nævnte selskaber ligger i ADAMs *cf*-sektor (finansielle selskaber), men pengene tilhører naturligvis opsparerne, og det kræver særlig behandling; denne er desværre ikke ens for de forskellige forvaltere, således at en fordeling langs denne dimension også er nødvendig.

pengeinstitutter (PI-sektoren), DMP, SP og LD er med i ADAMs opgørelse, men ikke i nationalregnskabet, hvor de blot opfattes som almindelig opsparing.

Formuer i LP-sektoren inklusive ATP kaldes kort for nr-pensionsformuer mens formuer i PI-sektoren, DMP, SP og LD kaldes for ikke-nr-pensionsformuer.

Til figur 1 skal nævnes at ikke alle celler i kuben findes som selvstændige ADAM-variabler. Opdelingen på LP- eller PI-sektoren er rent datamæssigt betinget og har næppe nogen betydning for økonomisk adfærd. Kun skelnen mellem kollektive og private ordninger og mellem løbende og engangsydelser har økonomisk betydning. Derfor er ADAMs datastruktur hovedsageligt opbygget på de første to klassificeringsdimensioner. Således er, for eksempel, kollektive ordninger med løbende ydelser ikke videre fordelt på sektorerne LP, PI osv. De lovbestemte ordninger kræver naturligvis særlig behandling, der afspejler reglerne. Hvilke kombinationer, der findes, kan ses mere detaljeret i tabellerne i bilaget.

Sammenhæng med skatteministeriets tal

Skatteministeriets samlede pensionsformue svarer til ADAM's, dvs. at den, i modsætning til nationalregnskabet, også indeholder pensionsformuen i den udvidede PI-sektor. Ligesom i ADAM skiller skatteministeriet også de enkelte kasser som ATP, DMP, SP og LD ud. Dog er DMP og SP opgjort samlet da DMP er blevet til SP. ADAM har bibeholdt variabler for hver kasse. Lægger man pengeinstitutternes formue til disse kasser svarer tallet til ADAMs formue i PI-sektoren. Angående LP-sektoren skelner skatteministeriet mellem livsforsikringsselskaber og pensionskasser, hvor disse to samlet svarer til ADAMs LP-sektor.

Der kan dog være marginale forskelle mellem ADAMs og skatteministeriets pensionsformue på grund af forskelle i revisionsrytmer, mm.

Sammenhæng med den finansielle delmodel

Sammenhængen mellem pensionsmodellen og den finansielle delmodel i ADAM vedrører naturligvis især opdelingen af pensionsformuen i nr- og ikke-nr-komponenterne, idet førstnævnte er udskilt selvstændigt i nr's finansielle konti, mens sidstnævnte ikke er.²

Nationalregnskabets centrale pensionsformuebegreb er dog *pensionsreserver*, som ikke er helt lig med pensionsformuen, der er det centrale begreb i pensionsmodellen. Forskellen er, at en lille del af den samlede pensionsformue ikke bliver fordelt som reserver til opsparene, men bliver liggende i *cf*-sektoren som ufordelte aktiver. Pensionsformuen indeholder denne ufordelte del mens pensionsreserverne i den finansielle delmodel ikke gør.

De samlede nr-pensionsreserver hedder Wp_cf_x , mens ikke-nr reserverne hedder Wcp_cf_x , jf tabel 1. I begge tilfælde optræder pensionsreserverne som et passiv for de finansielle selskaber (*cf*-sektoren), hvor de balanceres af tilsvarende aktiver i såvel obligationer som danske og udenlandske aktier. For husholdningerne og udlandet er pensionsreserverne et aktiv³.

Tabel 1: Pensionsformuer i den finansielle delmodel

	Finansielle selskaber		Husholdninger		Udland	
	A	P	A	P	A	P
Pensionsreserver, ikke-nr		Wcp_cf_x	Wcp_cf_h		Wcp_cf_e	
heraf i Obligationer	$Wbcp_z_cf$					
Aktier - udenlandske	$Wscp_e_cf$					
- danske	$Wscp_d_cf$					
Ufordelte aktiver	(residual, ikke-NR)	(residual, ikke-NR)				
Pensionsformue, ikke-nr	$Wppb + Wdmp + Wsp + Wld$					
Pensionsreserver, nr		Wp_cf_x	Wp_cf_h		Wp_cf_e	
heraf i Obligationer	Wbp_z_cf					
Aktier - udenlandske	Wsp_e_cf					
- danske	Wsp_d_cf					
Ufordelte aktiver	(residual, NR)	(residual, NR)				
Pensionsformue, nr	$Wp_z_iq + Watp$					
Pensionsformue i alt	$Wppb + Wdmp + Wsp + Wld + Wp_z_iq + Watp$	$Wcp_cf_x + Wp_cf_x + (residual, ikke-nr) + (residual, nr)$	$Wcp_cf_h + Wp_cf_h$		$Wcp_cf_e + Wp_cf_e$	

I tabel 1 vises forskellen mellem pensionsformue og –reserver i rækkerne ”ufordelte aktiver”, som er residual-beregnete. Det ses i tabellens nederste række, at husholdningernes og udlandets pensionsreserver ikke indeholder de ufordelte aktiver, mens pensionsformuerne i *cf*-sektoren gør. De ufordelte

² Ikke-nr formuen er en del af nationalregnskabets instrument F.1 (kontanter og indskud)

³ Udlandets tilgodehavender er pensionsrettigheder for udlændinge i danske pensionsordninger.

aktiver er til gengæld det eneste bidrag fra pensionsformuen til *cf*-sektorens nettoformue.

I modellen antages, at de ufordelte reservers andel af formuen er konstant.

Modelopstilling

Ultimo formuen beregnes principielt på samme måde i hver kasse. I et givet år beregnes formuen i hver ordning som følgende:

$$\text{Ultimo formue} = \text{Primo formue} + \text{Nettofordringserhvervelse} + \text{Omvurderinger}$$

hvor Nettofordringserhvervelsen er beregnet som⁴

$$\begin{aligned} \text{Nettofordringserhvervelse} = & \quad \text{Indbetalinger} \\ & + \text{Afkast før skat} \\ & - \text{Pensionsafkastskat} \\ & - \text{Udbetalinger} \end{aligned}$$

Indbetalinger bestemmes ud fra indkomsten med en vis indbetalingsandel, dvs.

$$\text{Indbetaling} = \text{Indbetalingsandel} * \text{Indkomst}$$

Afkastet før skat beregnes ved brug af en generel afkastrate på ordningens formue. Det antages altså fx at LP- og PI-sektorerne har samme afkastrate.

$$\text{Afkast før skat} = \text{Afkastrate} * \text{Formue i ordningen}_{-1}$$

$$\text{Pensionsafkastskat} = \frac{\text{Pensionsafkastskat i alt} * \text{Formue i ordningen}_{-1}}{\text{Samlet pensionsformue}_{-1}}$$

Ligesom indbetalingerne bliver udbetalingerne bestemt ved en udbetalingsandel. Endvidere antages at omvurderinger ikke bliver udbetalt fuldt ud i den næst følgende periode – halvdelen venter endnu en periode.

$$\text{Udbetaling} = \text{Udbetalingsandel} * (\text{Formue i ordningen}_{-1} - 0.5 * \text{Omvurderinger}_{-1})$$

⁴ Der kan desuden være tale om en korrektion for omkostninger mv.

Bilag

Som et eksempel vises tallene fra 2003 i mio. kroner. Variabler som er markeret med * er ikke selvstændige ADAM-variabler.

Oversigtstabeller

Tabel 1 giver et overblik over fordelingen af den samlede pensionsformue over de ovenstående klassificeringer.

Tabel 1: Fordeling af den samlede pensionsformue

		2003
Koll. ordninger (ekskl. ATP), løbende ydelser	$Wpspl = Wpspl(-1) + Tbhsl + Tishl1 - Sdrpsl - Typshl + Ospl$	919.482
Ordninger i ATP, løbende ydelser	$Watp = Watp(-1) + Tpatpi - Tiatp - Sdratp - Tpatpu + Oatp$	261.096
Koll. ordninger, engangs ydelser	$Wpspk = Wpspk(-1) + Tbhsk - Tishk1 - Sdrpsk - Typshk + Ospk$	160.757
Private ordninger, løbende ydelser	$Wphpl = Wphpl(-1) + Tphhli + Tihhl1 - Sdrppl - Tphhlu + Ohpl$	89.047
Private ordninger, engangs ydelser	$Wphpk = Wphpk(-1) + Tphhki + Tihsk1 - Sdrppk - Tphhku + Ohpk$	117.581
Ordninger i DMP, SP, LD, løbende ydelser	$Wdmp + Wsp + Wld$	97.258
I alt (Skatteministeriet)	$Wpp + Watp + Wdmp + Wsp + Wld$	1.645.220
ekskl. ATP, DMP, SP, LD	$Wpp = Wpspl + Wpspk + Wphpl + Wphpk$	1.286.866
heraf nr	$Wp_z_iq + Watp$	1.338.306
ikke-nr	$Wppb + Wdmp + Wsp + Wld$	306.914

Anm.: ATP er en kollektiv ordning med løbende ydelser, men tilhører af historiske grunde ikke LP-sektoren i ADAM. Den midlertidige Pensionsordning (DMP), Den særlige Pensionsordning (SP) og Lønmodtagernes Dyrtidsfond (LD) er private opsparinger med løbende ydelser, men er ikke indeholdt i PI-sektoren i ADAM.

Den samlede pensionsformue kan også beregnes efter ovenstående modelopstilling som summen over de kollektive og private ordninger samlet med DMP, SP og LD, se tabel 2 nedenfor. Den nederste størrelse svarer til skatteministeriets pensionsformue.

Tabel 2: Akkumulation af den samlede pensionsformue

		2003
Primo formue	$Wpp(-1) + Watp(-1) + Wdmp(-1) + Wsp(-1) + Wld(-1)$	1.507.060
Indbetalinger	$Tbhsl + Tbhsk + Tphhli + Tphhki + Tpatpi + Tpdmpi + Tpspi + Tpldi$	101.680
Afkast, før skat	$Tishl1 + Tishk1 + Tihhl1 + Tihsk1 + Tiatp + Tidmp + Tisp$	60.969
Pensionsafkastskat	$Sdrpsl + Sdrpsk + Sdrppl + Sdrppk + Sdratp + Sdrdmp + Sdrsp + Sdrld$	6.060
Udbetalinger	$Typshl + Typshk + Tphhlu + Tphhku + Tpatpu + Tpdmpu + Tpspu + Tpldu$	67.693
Fordringserhvervelse	$Tfspln^* + Tfspkn^* + Tfhpln^* + Tfhpkn^* + Tfatpn^* + Tfdmpn^* + Tfspn^* + Tfldn^*$	88.898
Omvurderinger	$Ospl + Ospk + Ohpl + Ohpk + Oatp + Odmp + Osp + Old$	49.263
Ultimo formue	$Wpp + Watp + Wdmp + Wsp + Wld$	1.645.220
ekskl. ATP, DMP, SP, LD	$Wpp = Wpspl + Wpspk + Wphpl + Wphpk$	1.286.866

Nr-formue og ikke-nr formue, akkumulationstabeller

Til sidst kan pensionsformuen klassificeres efter, om den er med i nationalregnskabet eller ikke. Tabel 3 viser formuen efter nr-opgørelse og svarer dermed til LP-sektoren og ATP samlet. Derimod viser tabel 4 formuer som er en del af ADAMs samlede pensionsformue men ikke af nationalregnskabet, dvs. opsparinger i PI-sektoren, DMP, SP og LD.

Tabel 3: Pensionsformue efter nr-opgørelse

		2003
Primo formue	$Wp_z_iq(-1) + Watp(-1)$	1.227.426
Indbetalinger	$Tffpi + Tpatpi$	78.944
Afkast, før skat	$Tippplp + Tiatp$	49.570
Pensionsafkastskat	$Sdrpp + Sdratp$	5.097
Udbetalinger	$Tffpu + Tpatpu$	51.378
Fordringserhvervelse	$Tflpn + Tpatpn^*$	72.039
heraf i pensionsreserver	Tfp_cf_x	62.539
Omvurderinger	$Osdklp + Oselp + Oblp + Oatp$	38.841
Ultimo formue	$Wp_z_iq + Watp$	1.338.306
heraf i pensionsreserver	Wp_cf_x	1.204.896
i ufordelte aktiver	$Wp_z_iq + Watp - Wp_cf_x$	133.410

Tabel 4: Pensionsformue uden for nr-opgørelse

		2003
Primo formue	$Wppb(-1) + Wdmp(-1) + Wsp(-1) + Wld(-1)$	279.634
Indbetalinger	$Tffbi + Tpdmpi + Tpspi + Tpldi$	22.737
Afkast, før skat	$Tippphb + Tidmp + Tisp + Tild$	9.500
Pensionsafkastskat	$Sdrph + Sdrdmp + Sdrsp + Sdrld$	0.911
Udbetalinger	$Tffbu + Tpdmpu + Tpspu + Tpldu$	16.316
Fordringserhvervelse	$Tffbn^*$	15.010
heraf i pensionsindskud	$Tfcp_cf_x$	-10.843
Omvurderinger	$Olb + Odmp + Osp + Old$	12.271
Ultimo formue	$Wppb + Wdmp + Wsp + Wld$	306.915
heraf i pensionsreserver	Wcp_cf_x	276.320
i ufordelte aktiver	$Wppb + Wdmp + Wsp + Wld - Wcp_cf_x$	30.595

De enkelte ordninger, akkumulationstabeller

Balancen for de kollektive ordninger opstilles som følgende i tabel 5, 6 og 7. Da ATP adskilles som en særlig kasse er denne opstilling vist separat i tabel 6. Tabel 5 og 7 viser skellen mellem opsparinger med løbende og engangsydelser.

Tabel 5: Kollektive ordninger i LP (ekskl. ATP) og PI, løbende ydelser

		2003
Primo formue	Wpspl(-1)	833.451
Indbetalinger	Tbhsl	60.137
Afkast, før skat	Tishl1	33.677
Pensionsafkastskat	Sdrpsl	4.073
Udbetalinger	Typshl	31.333
Fordringserhvervelse	Tfspln* = Tbhsl + Tishl1 - Sdrpsl - Typshl	58.408
Omvurderinger	Ospl	27.623
Ultimo formue	Wpspl = Wpspl(-1) + Tbhsl + Tishl1 - Sdrpsl - Typshl + Ospl	919.482

Tabel 6: Kollektive ordninger i ATP, løbende ydelser

		2003
Primo formue	Watp(-1)	243.427
Indbetalinger	Tpatpi	6.610
Afkast, før skat	Tiatp	9.809
Pensionsafkastskat	Sdratp	287
Fordringserhvervelse	Tpatpn* = Tpatpi + Tiatp - Sdratp - Tpatpu	11.565
Omvurderinger	Oatp	6.104
Ultimo formue	Watp = Watp(-1) + Tpatpi + Tiatp - Sdratp - Tpatpu + Oatp	261.096

Tabel 7: Kollektive ordninger i LP og PI, engangsydelse

		2003
Primo formue	Wpspk(-1)	150.550
Indbetalinger	Tbhsk	8.267
Afkast, før skat	Tishk1	6.083
Pensionsafkastskat	Sdrpsk	736
Udbetalinger	Typshk	4.473
Fordringserhvervelse	Tfspkn* = Tbhsk + Tishk1 - Sdrpsk - Typshk	9.141
Omvurderinger	Ospk	1.066
Ultimo formue	Wpspk = Wpspk(-1) + Tbhsk + Tishk1 - Sdrpsk - Typshk + Ospk	160.757

De følgende to tabeller viser de samme opstillinger for private ordninger.

Tabel 8: Private ordninger i LP og PI, løbende ydelser

		2003
Primo formue	Wphpl(-1)	86.030
Indbetalinger	Tphhli	11.975
Afkast, før skat	Tihhl1	3.476
Pensionsafkastskat	Sdrppl	420
Udbetalinger	Tphhlu	17.599
Fordringserhvervelse	Tfhpln* = Tphhli + Tihhl1 - Sdrppl - Tphhlu	-2.568
Omvurderinger	Ohpl	5.585
Ultimo formue	Wphpl = Wphpl(-1) + Tphhli + Tihhl1 - Sdrppl - Tphhlu + Ohpl	89.047

Tabel 9: Private ordninger i LP og PI, engangsydelse

		2003
Primo formue	Wphpk(-1)	110.984
Indbetalinger	Tphhki	7.031
Afkast, før skat	Tihsk1	4.485
Pensionsafkastskat	Sdrppk	542
Udbetalinger	Tphhku	7.081
Fordringserhvervelse	Tfhpkn* = Tphhki + Tihsk1 - Sdrppk - Tphhku	3.892
Omvurderinger	Ohpk	2.706
Ultimo formue	Wphpk = Wphpk(-1) + Tphhki + Tihsk1 - Sdrppk - Tphhku + Ohpk	117.581

Tabel 10 og 11 viser akkumulationen for ordninger i henholdsvis DMP og SP og i LD.

Tabel 10: Ordninger i DMP og SP

		2003
Primo formue	Wdmp(-1) + Wsp(-1)	317.91
Indbetalinger	Tpdmpi + Tpspi	76.61
Afkast, før skat	Tidmp + Tisp	12.34
Pensionsafkastskat	Sdrdmp + Sdrsp	0
Udbetalinger	Tpdmpu + Tpspu	1.71
Fordringserhvervelse	Tpdmpi + Tpspi + Tidmp + Tisp - Sdrdmp - Sdrsp - Tpdmpu - Tpspu	87.24
Omvurderinger	Odmp + Osp	26.76
Ultimo formue	Wdmp + Wsp	431.91

Tabel 11: Ordninger i LD

		2003
Primo formue	Wld(-1)	508.28
Indbetalinger	Tpldi	0
Afkast, før skat	Tild	22.051
Pensionsafkastskat	Sdrld	0
Udbetalinger	Tpldu	24.688
Forringserhvervelse	Tpldi + Tild - Sdrld - Tpldu	-2.637
Omvurderinger	Old	35.031
Ultimo formue	Wld	540.674